

Methodologie

De in dit rapport gepresenteerde gegevens zijn geproduceerd door middel van twee enquêteronden, uitgevoerd in Denemarken, Zweden, Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Finland en Nederland.

Eerste ronde

Een totaal van n=7220 volwassenen (16-64) werd ondervraagd gedurende de periode van 22 november tot 2 december 2019, gelijk verdeeld over de zeven landen. De steekproef in elk land is gewogen om de volwassen populatie van 16-64 jaar te vertegenwoordigen. Merk op dat de onderzoeksresultaten zijn afgerond om de analyse en het lezen te vergemakkelijken.

Tweede ronde

Een totaal van n=7291 volwassenen (16-64) werd ondervraagd gedurende de periode van 25 t/m 29 juni 2020, gelijk verdeeld over de zeven landen. De steekproef in elk land is gewogen om de volwassen populatie van 16-64 jaar te vertegenwoordigen. Merk op dat de onderzoeksresultaten zijn afgerond om de analyse en het lezen te vergemakkelijken.

Rapport van Vattenfall

Vervolgonderzoek: Klimaatverandering blijft het meest urgente probleem in de wereld.

Vergelijkende analyse:
december 2019 t.o.v. juni 2020

Klimaatverandering blijft de grootste zorg van mensen

Toen we ons oorspronkelijke onderzoek uitvoerden, werd klimaatverandering niet alleen gezien als een zeer dringende kwestie, maar ook als de belangrijkste uitdaging van onze tijd, belangrijker dan andere wereldwijde issues. Uit onze laatste analyse blijkt dat dit zes maanden later nog steeds het geval is. Hoewel we een sterke toename zien in de bezorgdheid van mensen over epidemieën en economische recessie – zoals te verwachten gezien de aanhoudende gezondheids crisis – blijft klimaatverandering voor het grootste deel van de respondenten het belangrijkste mondiale probleem dat moet worden aangepakt.

De bevindingen zijn enigszins verrassend vanwege een hypothese in de psychologie die de “beperkte capaciteit voor zorgen” wordt genoemd, welke suggereert dat wanneer het bezorgdheidsniveau van mensen over een kwestie stijgt, de bezorgdheid over andere kwesties de neiging heeft om te dalen. We zien in plaats daarvan dat de houding ten opzichte van het klimaat niet wezenlijk is veranderd, wat erop duidt dat klimaatverandering zich heeft gevestigd als een blijvende zorg in de ogen van Europese burgers. Deze resultaten komen ook overeen met de bevindingen van

het onlangs gepubliceerde rapport *Climate Change in the American Mind* van onderzoekers van Yale University en George Mason University, die dezelfde stabiele trend waarnamen wat betreft opvattingen over klimaatverandering onder Amerikaanse burgers.

Een andere dimensie waarmee rekening moet worden gehouden bij de interpretatie van de resultaten is het feit dat klimaatverandering zich niet alleen lijkt te hebben gevestigd als een blijvende zorg, maar ook als het belangrijkste mondiale probleem dat moet worden aangepakt door middel van aanhoudende actie en inspanningen op lange termijn door alle actoren die er invloed op kunnen uitoefenen: overheden, bedrijven en particulieren.

Dit alles geeft ons een sterke basis om te concluderen dat de publieke bezorgdheid over en de betrokkenheid bij klimaatverandering niet eenvoudig overschaduwd zal worden door andere problemen in de gedachten van mensen: er is eerder een duidelijke verwachting dat er een betekenisvolle inzet op lange termijn nodig is om de gevolgen ervan aan te pakken.

Ons oorspronkelijke rapport van eind 2019 gaf aan dat klimaatverandering een belangrijk keerpunt in de samenleving heeft bereikt. Het werd gezien als het grootste probleem voor de mensheid. Zes maanden later hebben we een vervolgonderzoek afgerond dat ons moet helpen begrijpen of én hoe de opvattingen over klimaatverandering zijn veranderd. In dit document presenteren we de bevindingen van ons meest recente onderzoek en benutten we de gelegenheid om enkele vergelijkingen te maken.

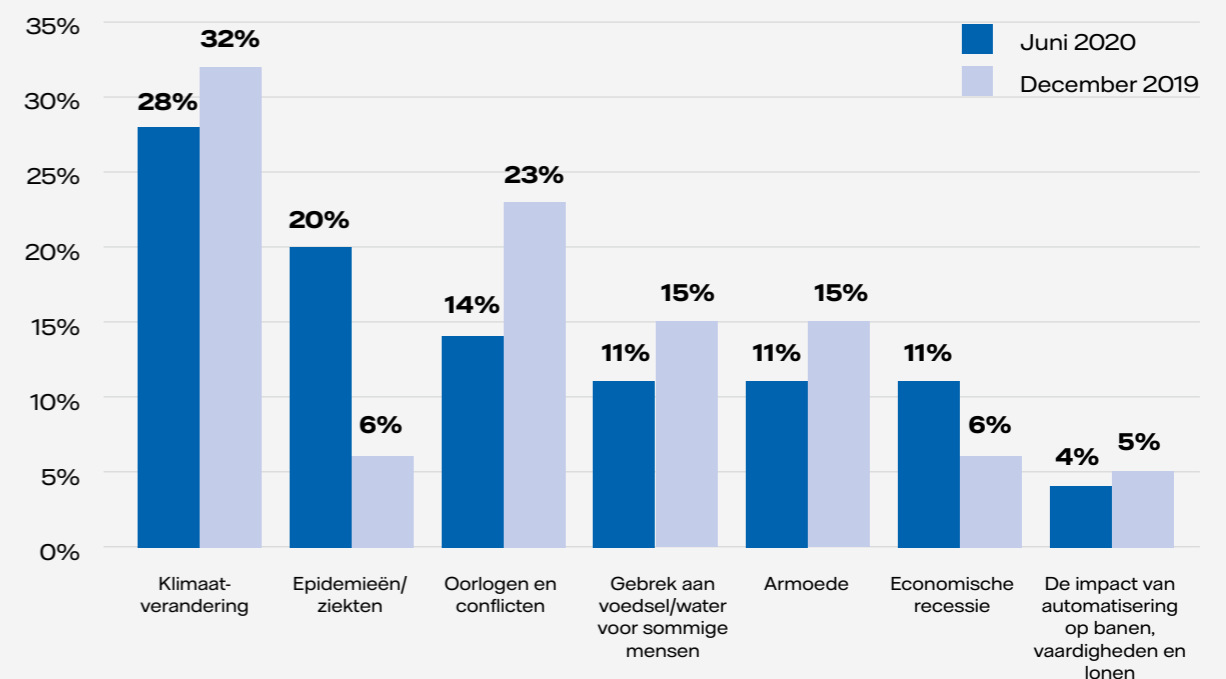
De resultaten zijn onthullend. Het is duidelijk dat de negatieve gevolgen voor onze planeet als gevolg van menselijke activiteiten zeer zorgwekkend blijven: klimaatverandering is nog steeds het meest urgente probleem in de zeven onderzochte landen. Het gaat ook nog steeds gepaard met een groot gevoel van bezorgdheid over alle sociale groepen, generaties en grenzen heen. We zien ook dezelfde complexe mix van emoties – angst, boosheid en hopeloosheid – die de emotionele respons van mensen domineren. Dat wil niet zeggen dat de prioriteiten van mensen geheel statisch zijn gebleven – we zien zeker dat kwesties als de reactie op epidemieën en de economische recessie veel meer op de voorgrond treden.

Als het gaat om de zorgen van mensen op de lange termijn, blijft klimaatverandering een vooraanstaande rol spelen en wordt gezien als een groot probleem dat moet worden aangepakt.

Bovendien zien we een grote vraag naar toezeggingen op het gebied van klimaatverandering als onderdeel van de lopende discussie over de economische herstart binnen Europa. Dit gaat gepaard met de wijdverbreide vrees dat een deel van de geboekte vooruitgang in het gedrang komt ten gunste van de economische prioriteiten op korte termijn.

Over het geheel genomen wijzen de bevindingen op een duidelijke weg voorwaarts: een weg die klimaatverandering bovenaan de agenda van zowel overheden, bedrijven als particulieren houdt. In deze context vinden wij het meer dan ooit noodzakelijk om te spreken over specifieke acties die worden ondernomen om dit doel te bereiken en om op boeiende wijze te laten zien hoe de verandering in de juiste richting plaatsvindt op macroniveau. Dit zal ons eraan herinneren dat we samen kunnen blijven inspireren tot verandering en ons ervan overtuigen dat het probleem dat voor ons ligt nog steeds oplosbaar is.

Meest urgente wereldwijde problemen: december 2019 t.o.v. juni 2020

Diagram. % van de respondenten die de kwestie hebben geselecteerd als het "ernstigste probleem" ter wereld momenteel (alle respondenten, alle landen)

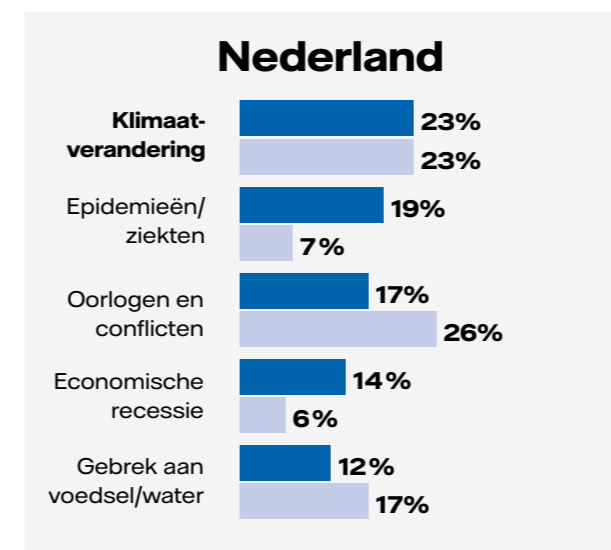
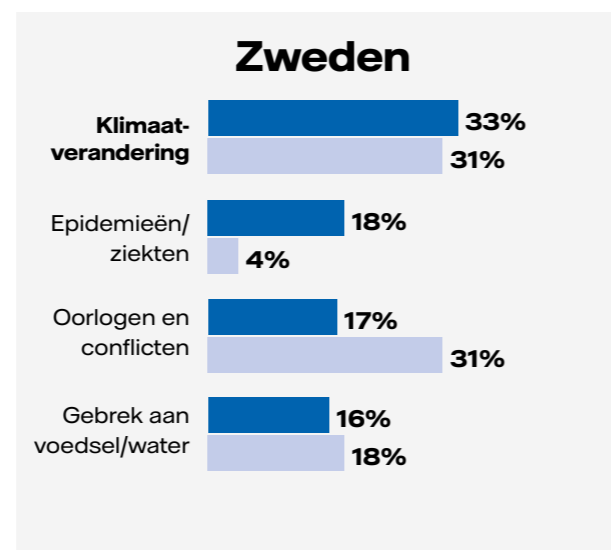
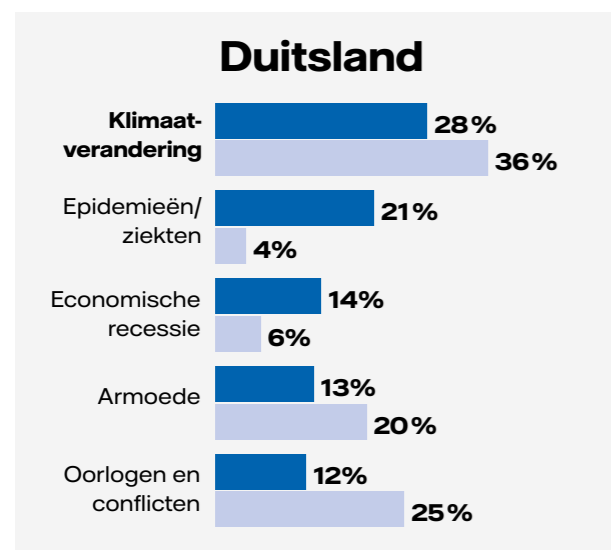
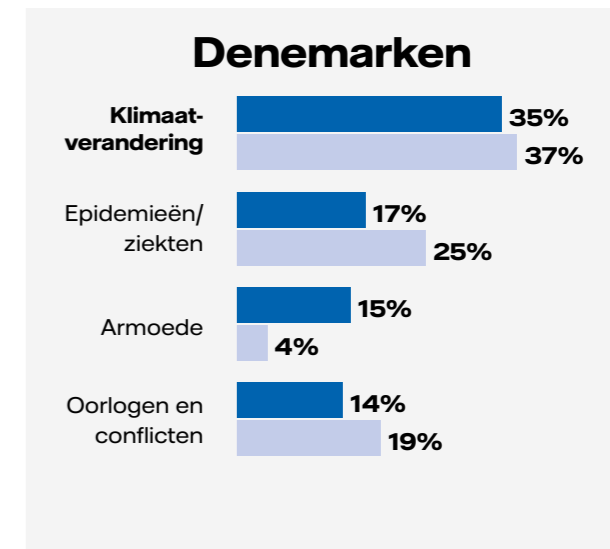
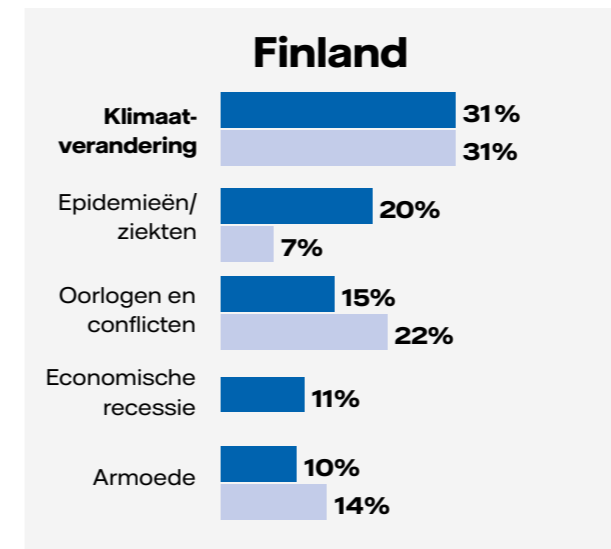
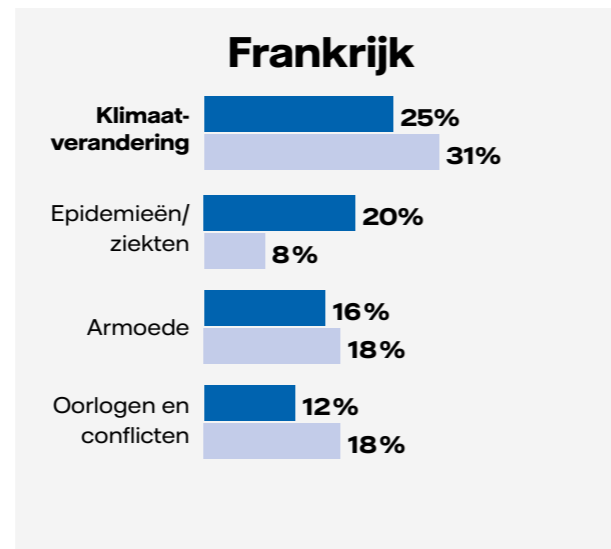
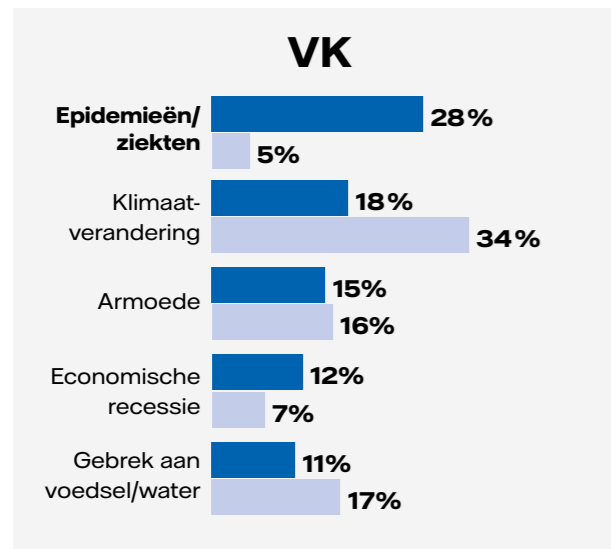
Landelijke resultaten

Als we de resultaten op landelijk niveau bekijken, zien we wel een aantal interessante variaties. We zien dat het Verenigd Koninkrijk een duidelijke uitschieter is en het enige land waar de bezorgdheid over epidemieën groter is dan klimaatverandering als het meest urgente probleem. Terwijl in alle andere landen klimaatverandering de grootste prioriteit is gebleven, zijn er wisselende intensiteitsniveaus. Zo zien we bijvoorbeeld in Frankrijk (van 31% naar 25%) en Duitsland (van 36% naar 28%) een daling van het aandeel van de

respondenten die aangaven dat het hun grootste zorg is, terwijl het in andere landen stabiel is gebleven (Finland, Denemarken, Nederland) en in Zweden licht is gestegen (van 31% naar 33%). Deze variaties weerspiegelen zeker de verschillende houdingen ten aanzien van klimaatverandering, maar weerspiegelen mogelijk ook het complexe samenspel van nationale prioriteiten die worden besproken in het kader van de lopende debatten over het herstelplan.

Meest urgente wereldwijde problemen per land

■ Juni 2020
■ December 2019

Diagram. % van de respondenten die de kwestie hebben geselecteerd als het "meest urgente probleem" per land. N=1018 - 1055 per land (alle respondenten)

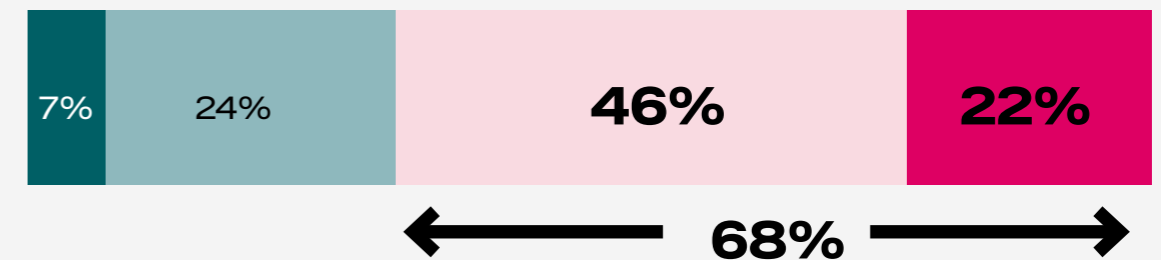
Het wijdverbreide gevoel van bezorgdheid over klimaatverandering blijft

...vergezeld van een meer algemene bezorgdheid over de toekomst als geheel

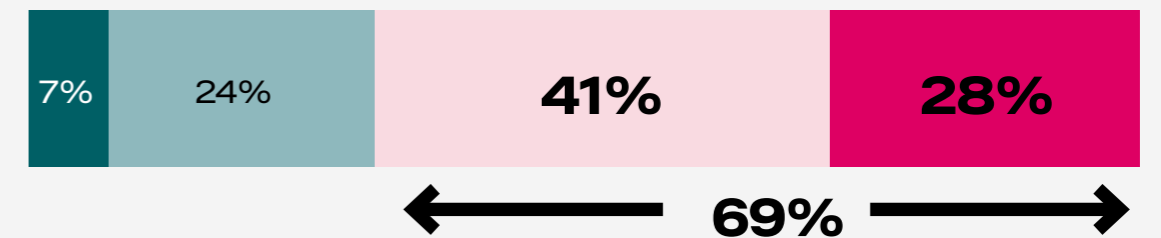
Een andere dimensie die we in ons oorspronkelijke onderzoek wilden verkennen, was de mate waarin de consensus over de ernst van het probleem zich vertaalt naar een gevoel van wijdverbreide bezorgdheid over klimaatverandering en de manier waarop deze de planeet als geheel en onze directe omgeving zal beïnvloeden. Een dergelijke vraag was bijzonder belangrijk om te onderzoeken, gezien recente rapporten en debat over het opkomende fenomeen van 'eco-angst', voor het eerst gedefinieerd door de American Psychological Association in 2017 als "een chronische angst voor milieu-onheil".

We zien dat zes maanden later het aandeel van de mensen dat zich zorgen maakt onveranderd blijft, waarbij een overweldigend 69% van de mensen zichzelf omschrijft als "behoorlijk" of "ontzettend" bezorgd over klimaatverandering (vergeleken met 68% in december 2018). Wij zijn van mening dat dit belangrijk is, omdat het laat zien dat Europeanen klimaatverandering niet alleen als een urgent mondiaal probleem beschouwen, maar dat dit ook een direct effect heeft op hoe zij zich voelen over de toekomst.

Bezorgdheid over klimaatverandering december 2019

Bezorgdheid over klimaatverandering juni 2020

Helemaal niet bezorgd Niet erg bezorgd Behoorlijk bezorgd Ontzettend bezorgd

Diagram. Niveau van bezorgdheid over klimaatverandering. n=7220 (alle respondenten)

Emoties betreffende klimaatverandering

We zijn ook dieper ingegaan op de kwestie van emoties gerelateerd aan klimaatverandering om te bepalen of dit de afgelopen zes maanden is veranderd. We zien dat, net als het algemene gevoel van bezorgdheid, de emotionele respons op het onderwerp ook stabiel is gebleven. We zien namelijk dat 41% van de respondenten zegt dat ze zich door de klimaatverandering 'bezorgd voelen over wat er met onze planeet zou kunnen gebeuren' (vergeleken met 40% een half jaar geleden) - waardoor dit de meest ervaren emotie

blijft. Andere emoties in het spectrum, waaronder woede 'over het gebrek aan inzet om klimaatverandering te stoppen' en 'onvermogen om iets te doen om klimaatverandering te stoppen', zijn opmerkelijk constant gebleven. Positief is dat ook het aandeel van degenen die melden dat ze 'hoopvol zijn dat we klimaatverandering kunnen stoppen' en 'geïnspireerd zijn door wat ik mensen zie doen om klimaatverandering te stoppen' vrijwel onveranderd blijft.

Emoties rondom het debat over klimaatverandering: december 2019 t.o.v. juni 2020

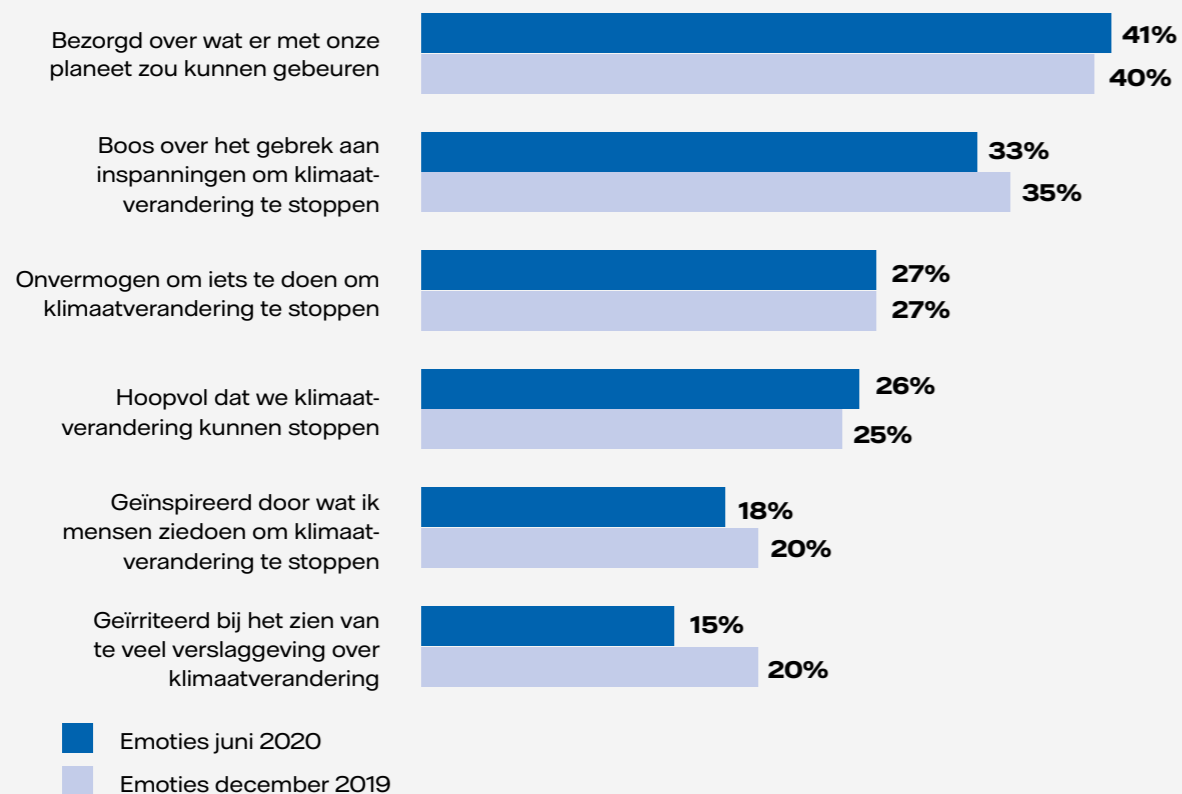
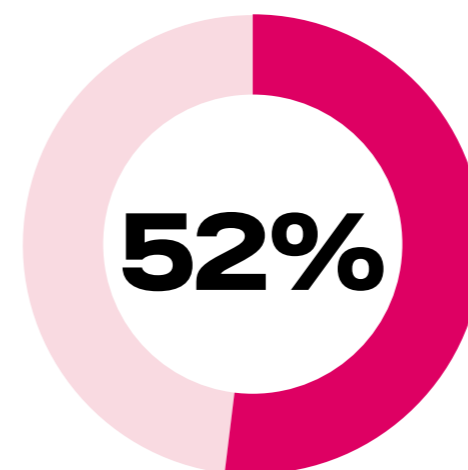

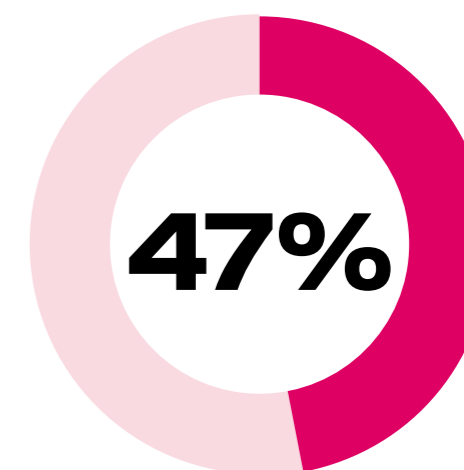
Diagram. % van de respondenten die een bepaalde emotie voelen betreffende klimaatverandering. n=7220 (alle respondenten)

% van de respondenten zegt zich zorgen te maken over...

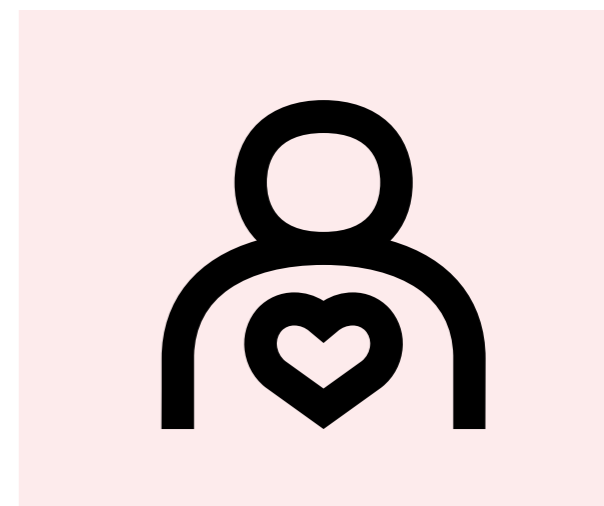

...de toekomst van de mensheid

Naast de wijdverbreide bezorgdheid en de complexe emotionele respons op klimaatverandering die de afgelopen zes maanden niet veranderd lijkt te zijn, hebben we in ons laatste onderzoek ook gevraagd naar een breder gevoel van bezorgdheid dat mensen mogelijk hebben. Deze nieuwe resultaten onthullen een zeer nadrukkelijk, breder gevoel van onzekerheid, waarbij ongeveer één op de twee respondenten verklaart zich zorgen te maken over de toekomst van de mensheid en de persoonlijke toekomst. Hoewel we deze resultaten niet kunnen vergelijken met een eerdere basislijn, wijzen ze ondubbelzinnig op een alomtegenwoordig gevoel van bezorgdheid dat dient als kader voor een aantal van de meer concrete zorgen die mensen hebben over klimaatverandering, epidemieën, economische recessie en andere mondiale problemen.

...de persoonlijke toekomst

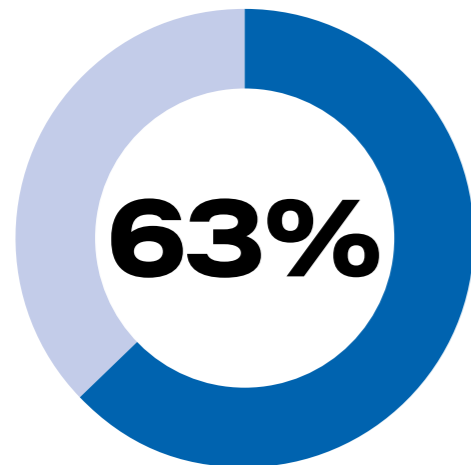

Opvattingen over het evenwicht tussen economie en klimaatverandering

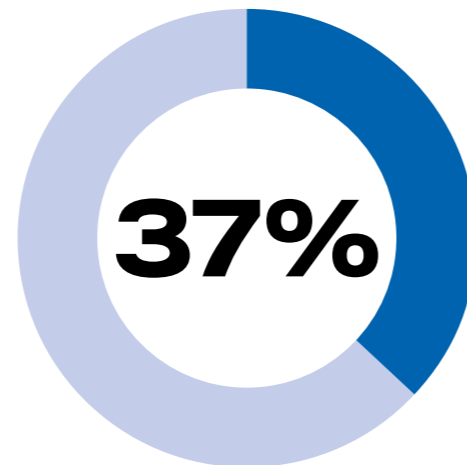
Naast de hierboven gepresenteerde vergelijkende resultaten, die de mentaliteitsverandering van de afgelopen zes maanden betreffende klimaatverandering in beeld trachten te brengen, wilden we ook de opvattingen van mensen vastleggen betreffende het lopende debat over het evenwicht tussen economische en klimaatprioriteiten in de nationale en Europese herstartplannen.

De resultaten van ons onderzoek tonen aan dat wanneer gevraagd wordt de verschillende routes te overwegen en een keuze te maken, een aanzienlijke meerderheid van de respondenten in de zeven landen bevestigt dat de hoogste prioriteit moet worden gegeven aan het voortzetten (of vergroten) van de verplichtingen op het gebied van klimaatverandering, ook als dat de economie vertraagt. Wij zijn van mening dat dit een sterk signaal geeft aan overheden en bedrijven.

Opvattingen over de economische herstartplannen

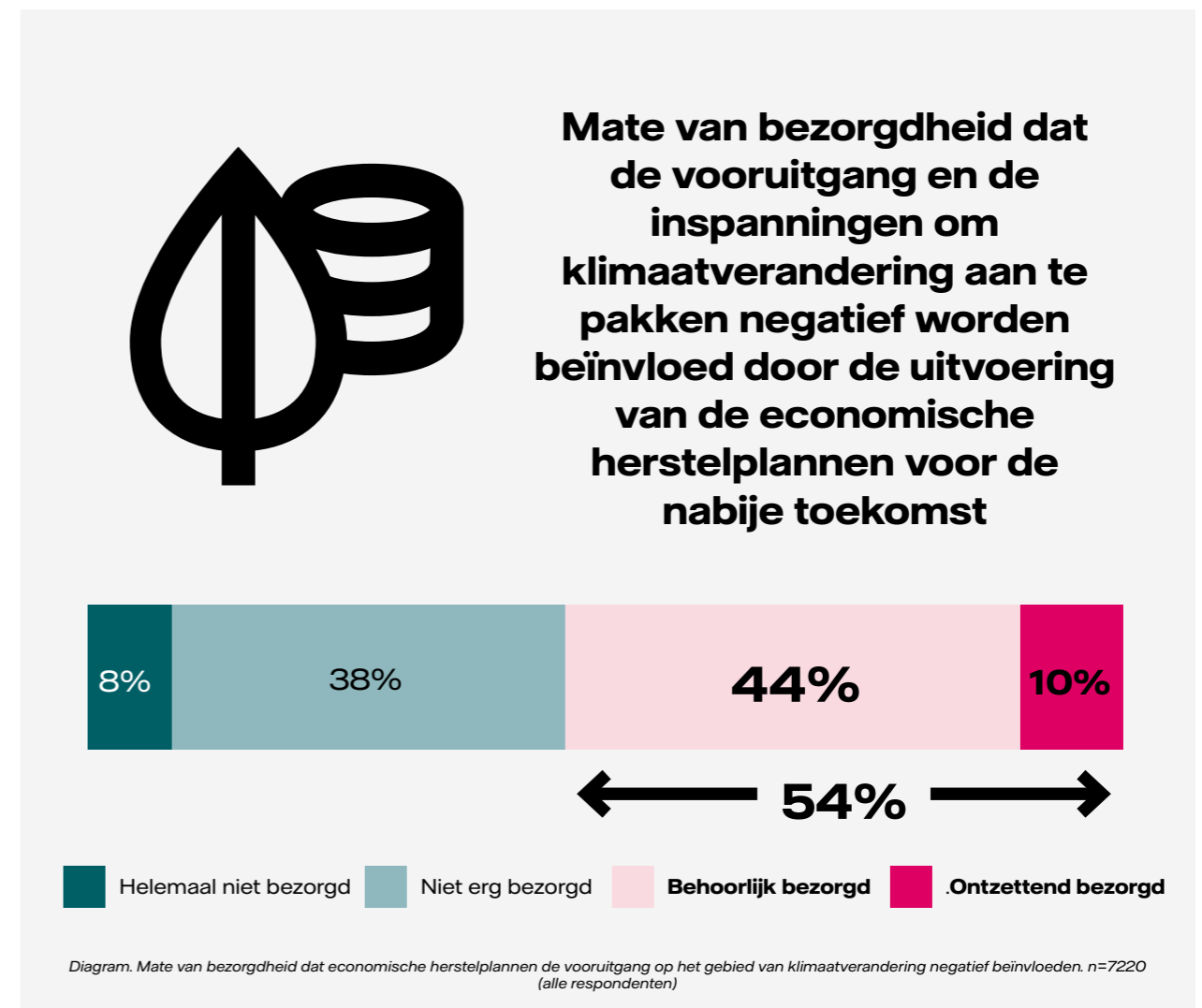
De hoogste prioriteit moet worden gegeven aan het voortzetten (of vergroten) van de verplichtingen op het gebied van klimaatverandering, ook als dat de economie vertraagt

De hoogste prioriteit moet worden gegeven aan economische overwegingen op korte termijn, zoals groei en werkgelegenheid, ook als dit afbreuk doet aan verplichtingen op het gebied van klimaatverandering

Uit het onderstaande diagram blijkt bovendien dat de meerderheid van de respondenten in de zeven onderzochte landen zegt 'behoorlijk' of 'ontzettend bezorgd' te zijn dat de vooruitgang en de inzet om klimaatverandering aan te pakken negatief zullen worden beïnvloed door de uitvoering van de

economische herstartplannen voor de nabije toekomst. Dit is een sterk signaal aan de verantwoordelijken voor het opstellen van dergelijke plannen om geen offers te brengen op het gebied van klimaatverandering in ruil voor economische voordelen op korte termijn.

Meest zichtbare actoren betreffende de aanpak van klimaatverandering

Tot slot wilden we als onderdeel van ons laatste onderzoek begrijpen welke actoren het meest zichtbaar zijn betreffende de aanpak van klimaatverandering. Ons oorspronkelijke rapport liet zien dat voorbeelden van leiderschap op het gebied van klimaatverandering - van bedrijven, overheden en particulieren - het vermogen hebben om individuen aan te zetten tot actie en hen te inspireren om te handelen naar de voorbeelden van anderen. Daarom zijn wij van mening dat het belangrijk is om een nauwkeurig beeld te krijgen van de mate waarin de acties ondernomen door verschillende actoren in reactie op klimaatverandering burgers in de zeven onderzochte landen hebben bereikt.

Uit de resultaten blijkt dat het grootste deel van de respondenten acties heeft waargenomen van overheden, op de voet gevolgd door bedrijven en internationale en regionale organisaties. Tegelijkertijd zien we echter dat één op de drie respondenten geen enkele actie heeft waargenomen in reactie op klimaatverandering. Dit suggereert dat er nog steeds ruimte is om verhalen over positieve vooruitgang te delen en dat overheden, internationale organisaties en bedrijven die succesvolle klimaatvriendelijke acties hebben kunnen ontwikkelen en uitvoeren niet moeten aarzelen om hun acties te verkondigen op het bredere internationale toneel en in de media, daar dit kan helpen aantonen dat een oprechte vastberadenheid om te handelen invloed kan hebben op het vertragen van klimaatverandering.

Meest zichtbare actoren

% van de respondenten die acties van de specifieke actoren hebben waargenomen

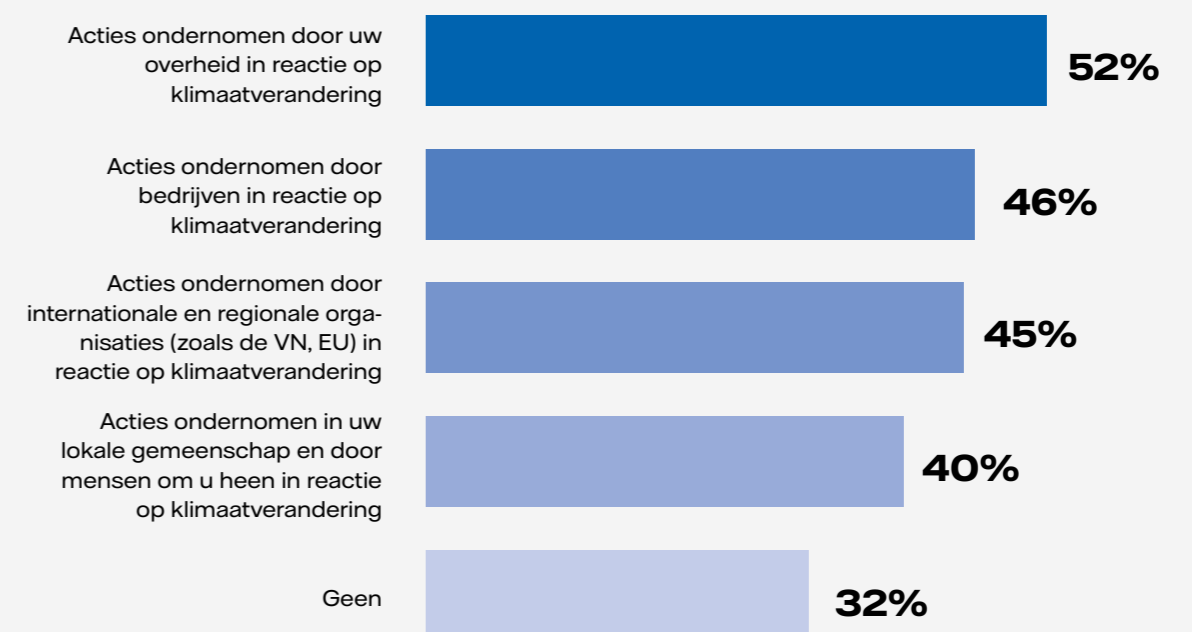

Diagram. % van de respondenten die gezien hebben dat acties zijn ondernomen.

